

Forbrydelse vs Synd

v.1.0 December 2013

Af Jesper Veiby

Kirkepolitik
Et projekt under Kristent Institut

Den politisk bevidste eller samfundsendagerede kristne kommer ikke uden om på et tidspunkt at skulle forholde sig til forskellen på forbrydelse og synd. Jeg bruger her ordene på den ligefremme måde, at forbrydelser er det, som samfundet forbyder, og som man i givet fald er undergivet samfundets straf for, mens synder er det, som Gud forbyder, og som man i givet fald og i sidste ende rammes af Guds dom for - forudsat naturligvis at man ikke forinden opnår frelse og tilgivelse.

Der er et vist overlap her, i og med at f.eks. mord, tyveri og deslige både falder i kategorien synder og i kategorien forbrydelser, og altså dermed er noget, som fordømmes af både Gud og mennesker. Omvendt giver det sig selv, at samfundet kan forbyde ting, som ikke i sig selv er en synd, uanset om det angår simple regler for menneskeligt samspil,¹ eller det angår moralske eller religiøse spørgsmål.² På samme måde vil der være ting, som i kristen optik er forkerte, men som samfundet ikke blander sig i.³ Formodentlig er det så indlysende, at de fleste ikke skænker det mange tanker, men ikke desto mindre er det min erfaring - og jeg antager andres - at man som politisk engageret kristen, særligt udenfor traditionelt kristne partier, indimellem mødes med spørgsmål over skabelonen "hvordan kan du gå ind for...?". Her kan så efter behov og politisk parti indsættes både det ene og det andet, som man ikke går ind for at forbyde, eller som man går ind for at afkriminalisere, eller som andre i samme sammenhæng i hvert fald taler for at tillade eller afkriminalisere.

"Hvordan kan du gå ind for prostitution?" spørges der måske, som om det er noget, man

positivt går ind for, når sandheden blot er, at man ikke mener, staten skal blande sig i spørgsmålet og kriminalisere voksne menneskers frie valg - uanset om disse er moralsk anløbne. "Hvordan kan du gå ind for pornografi?" spørges der, når problemstillingen også her er, at man ikke går ind for det som sådan, men af princip ikke ønsker at kriminalisere rent moralske valg. "Går du ind for fri hash?" spørges der på samme måde, når man blot debatterer de (til dels) vilkårlige forbud af nogle rusmidler og ikke af andre. Rækken af spørgsmål er potentielt lang, og selv politikere fra kristne partier kan ikke være sikre på at gå ram forbi. En radikal afholdsmænd ville lige så vel kunne spørge dem "Hvorfor vil I ikke kriminalisere alkohol?"

Nogle kristne har tilsyneladende her svært ved at skelne mellem det at gå ind for noget og det at gå ind for, at staten skal blande sig udenom samme, selvom det ret beset er en simpel skelnen. De fleste går jo dog også ind for ytringsfrihed uden af den grund at føle sig forpligtet til at være enige i alt, hvad der bliver sagt.

Noget helt andet er, at mange kristne tilsyneladende mener, at man bør forbyde umoral og synd, hvis man kan komme af sted med det, og derfor bør bakke op om forbud på sådanne områder, hvor der kan samles et flertal for det, hvilket i dagens politiske situation vil omfatte f.eks. prostitution, ligesom det tidligere har omfattet f.eks. førægteskabelig sex eller homoseksuel praksis. En anden stor gruppe af kristne hævder omvendt, at man ikke skal lovgive ud fra kristne dogmer og normer, men synes dog at mene, at man kan, skal eller bør forbyde (eller begrænse) ting, som er til skade for mennesker. Hvad angår sidstnævnte tankegang, har man meget til fælles med gængs centrum-venstre tænkning, men problemet er at finde den norm, man i givet fald skal lovgive ud fra, for alt kan jo hævdes at være til skade for folk selv eller for andre.

Det er dog ligetil at stille et par kritiske modspørgsmål til de nævnte positioner.

Hvis man f.eks. vil forbyde prostitution eller pornografi, fordi Guds ord ganske rigtigt stempler det som synd, hvad så med alle mulige andre synder? Hvorfor ikke forbyde fuldskab og

¹ Et banalt eksempel er færdselsloven. Højrekørsel er påbudt ved lov, men ikke fordi det i sig selv er det moralsk rigtige, og hvis det nu kan kaldes en synd at køre i venstre side af vejen, som er det i bedste fald kun i afledt form; eftersom det nu er reguleret af færdselsloven, ville det være dels manglende underordnelse under landets love, dels til fare for andre mennesker. På samme måde er der næppe nogen, som vil mene, at det er en synd at gå over for rødt lys en sen aften på en menneske- og færdselstom gade, selvom det jo teknisk set er en lovovertrædelse.

² Her kan man oplagt pege på den mulighed, at enten et islamistisk styre eller en kommunistisk ditto måtte forbyde kristne at forsamles eller at tro. Og selv i vestlige samfund, der i høj grad respekterer den enkeltes frihed, kan man vel pege på forbudstiden i USA, hvor blot udskænkning og salg af alkohol var forbudt, eller vore dages potentielle risiko for forbud mod at udelukke f.eks. praktiserende homoseksuelle fra kirkelige stillinger.

³ Oplagte eksempler er her alt fra udbredelsen af vranglære til fuldskab og førægteskabelig sex.

uddele bøder til den, der sidder derhjemme og drikker sig fuld til julefrokosten? Hvorfor ikke forbyde sex udenfor ægteskab og sanktionere med enten bøde- eller fængselsstraffe? Hvorfor ikke forbyde utroskab, og strafsanktionere det, fremfor blot at gøre det til skilsmissegrund? Der er selvfølgelig andre synder end disse, men faktum er, at de færreste kristne, selv politikere fra kristne partier, gør sig til talsmand for at lovgive omkring folks personlige moral,⁴ og det forekommer let en smule vilkårligt, hvis man ihærdigt argumenterer for et forbud på ét område, mens man slet ikke går ind for forbud på et beslægtet område.

Ved at argumentere for tings skadevirkninger forlener man til gengæld sine argumenter med et objektivt skær. Prostitution går antageligvis ud over den prostituerede og i hvert fald ud over de ægteskaber og familier, der rammes, hvis den besøgende er gift. Det kan ingen være uenig i, men "almindelig" utroskab gør jo det samme. Hvorfor forbyde det ene udtryk for skadelig adfærd, men ikke det andet? Og vel er overforbrug af alkohol ikke sundt, men det er overforbrug af søde sager heller ikke, og hvis man alene vil sanktionere på grund af de langsigtede skadevirkninger, så forekommer det også her en smule vilkårligt at slå ned på det ene og ikke det andet.

Det mindste, man kan forlange, må være et vist mål af proportioner og indre logik. Man kan ikke troværdigt argumentere for forbud af givne grunde, hvis man ikke vil lade de samme grunde være gældende i andre tilfælde. Og man kan ikke troværdigt være forarget over nogles uvilje mod forbud, hvis man ikke vil følge sine egne forbud til dørs på beslægtede områder.

2.

Jeg medgiver, at det er komplekse spørgsmål eller i det mindste kan omfatte komplekse pro-

⁴ Jeg er selvsagt klar over, at f.eks. prostitution i nogle tilfælde dækker over kvindehandel og tvang, og her ikke er meget forskellig fra regulær voldtægt. Men når jeg i denne sammenhæng omtaler prostitution, så tænker jeg naturligvis alene på de tilfælde, hvor det finder sted som en frivillig aftale mellem den prostituerede og hendes kunde, ligesom jeg ved sex udenfor ægteskabet jo selvkært også tænker på frivillige seksuelle forhold og ikke voldtægt. Som det i øvrigt fremgår af artiklen, så ønsker jeg ikke at lovgive omkring folks frie, men umoralske valg, men naturligvis ønsker jeg at forbyde tvang og overgreb.

blemstillinger, men pointen er ikke at diskutere den konkrete lovgivning, men skillelinjen mellem forbrydelse og synd. Selv den, som måske er stærkt følelsesmæssigt involveret i en af de førnævnte problemstillinger, må vel medgive, at medmindre alt, som ifølge Guds Ord er forbudt, også burde forbydes i lovgivningen, må der være ting, som er forkerte, men som ikke vil være eller skal være ulovlige. Altså ting, som kan kalde på moralsk fordømmelse, men ikke på retlige sanktioner. Ting, som kan rubriceres som synder, men som ikke skal gøres til forbrydelser.

Det er måske på sin plads her at skitsere Ny Testamentes undervisning desangående. Tænkeligt er der nogle kristne, som mere eller mindre ubevidst ser hen til Gamle Testamente som ikke blot et kristologisk og profetisk forbillede, men også et retligt og samfundsmæssigt forbillede. Bygger vi ikke langt hen ad vejen på de ti bud i vores lovgivning, og burde vi ikke også på andre områder ligge os tættere på de gammeltestamentelige eksempler, der oftere adresserer moralske eller religiøse spørgsmål, selvom man ikke nødvendigvis ønsker sig de samme straffe?

Paulus modsiger imidlertid en sådan forståelse. I Romerbrevet kommer han med nogle meget klare udtalelser om myndighedernes rolle.⁵ Når Paulus her taler om, at myndighederne har til opgave at straffe dem, der gør det onde, og belønne dem, der gør det gode, så kan han f.eks. ikke tænke på, at myndighederne kan og skal straffe afgudsdyrkelse, for afgudsdyrkelse var jo alle steder i Romerriget. Paulus taler i præsens, i nutid, om hvad myndighederne gør, som eksempler på, hvad de burde gøre, og dette omfattede selvkært ikke håndhævelse af en kristen statsreligion eller sanktioner overfor afgudsdyrkelse og vranglære.⁶ Ej heller, må man

⁵ "Alle skal underordne sig under de myndigheder, som står over dem, for der findes ingen myndighed, som ikke er fra Gud, og de, som findes, er forordnet af Gud. Den, som sætter sig op imod dem, der har en myndighed, står derfor Guds ordning imod, og de, der gør det, vil pådrage sig dom. De styrende skal jo ikke skræmme dem, der gør det gode, men dem, der gør det onde. Vil du slippe for at frygte myndighederne, så gør det gode, og du vil blive rost af dem; for de er Guds tjenere til dit eget bedste. Men gør du det onde, må du frygte. Ikke for ingenting bærer myndighederne sværd; de er Guds tjenere og skal lade vreden ramme dem, der gør det onde." (Rom.13,1-4)

⁶ Et klart eksempel på, at myndighederne dengang ikke blandede sig i sådant fremgår også af Apg.18,15, hvor Galio afviser at behandle sager, som angår "lære, navne og jeres egen lov".

tilføje, angik det almindelig moral. Både prostitution og tempelprostitution var udbredt, og selvklart har Paulus været imod dette, men når Paulus omtaler de "onde", der bliver straffet af myndighederne, så kan det rent faktisk ikke angå sådanne eksempler, for dette såvel som andre moralske onder var jo udbredt og accepteret af det omkringliggende samfund og blev ikke retsfulgt.

Uden at det siges direkte, og uden at grænserne trækkes skarpt op, tegner der sig et billede af, at Paulus adresserer det, vi i almindelighed kalder forbrydelser eller straffelovsovertrædelser, selvom den almindelige forståelse af lov og orden vel også rummer f.eks. håndhævelse af domme i civile sager.

Det samme princip ses analogt, hvor Paulus overfor Timoteus formaner kirken til forbøn for myndighederne.⁷ Paulus kunne have sagt til kirken, at den skulle bede om, at Moseloven eller de ti bud måtte blive ophøjet til lov. Eller at dommere og embedsmænd måtte dømme ifølge Guds Ord. Eller at tempelprostitution måtte blive forbudt. Eller noget tilsvarende med afsæt i de normer for rigtigt og forkert, som fremgår af Guds Ord, og som Paulus naturligvis kendte til og forkyndte i kirkerne. Men fraværet af noget sådant er tydeligt.

Hertil kan man fremføre, at Paulus måske skrev, som han skrev, fordi det i den aktuelle situation var det, som var påtrængende nødvendigt, eller fordi det var så langt, man kunne håbe på at nå i den aktuelle situation. Det må naturligvis indrømmes, at der er flere steder i Paulus' breve, hvor hensynet til det omkringliggende samfund må skønnes at have spillet ind, men det forekommer søgt at lægge dette synspunkt ind over kirkens bøn. Man må dog kunne bede om det umulige og om det, som man endnu ikke i det ydre frit kunne sige eller gøre. En opfordring til bøn må i en eller anden forstand rumme idealet, selv hvor man ikke forventer, at det her og nu kan eller vil blive realiseret i fuldt omfang.

⁷ "Jeg formaner da først af alt til bønner og anråbelsler, forbønner og taksigelser for alle mennesker; bed for konger og for alle i høje stillinger, så vi kan leve et roligt og stille liv, i al gudfrygtighed og agtværdighed. Det er godt og værdsat hos Gud, vor frelser, som vil, at alle mennesker skal frelses og komme til erkendelse af sandheden." (1.Tim.1,4)

Paulus undervisning til den nytestamentelige kirke bryder således med den gammeltestamentelige skabelon på andre områder end det helt simple, om kristne skulle overholde mose-loven. Det er her tydeligt, at heller ikke samfundet skal dette. Den mest nærliggende forklaring er, at Israel under den gamle pagt i lige så høj grad er et billede på kirken - eller retteligt kirken i en præmatur udgave - hvorfor Gudsrigets love og håndhævelsen af moralske normer gennem de ti bud og øvrige gammeltestamentelige love ikke siger så meget om Guds vilje overfor verden, men derimod om Guds vilje overfor kirken. I kirken kan synden ikke tolereres. I verden er den ikke til at undgå.

Dette skifte i overgangen fra Gamle Testamente til Ny Testamente finder også støtte andre steder i Skriften. Således kan man med god ret hævde, at Jesus indirekte sanktionerer det samme princip i forbindelse med kvinden, som var grebet i hor.⁸ Efter Moseloven burde hun være blevet stenet, dvs. under den gamle pagt var det en forbrydelse, men Jesus kalder det ikke en forbrydelse, men en "synd", da han efterfølgende siger til hende, at hun skal holde op med at synde. Også her kvalificerer Ny Testamente moralske spørgsmål i form af utugt som en synd fremfor som en forbrydelse, og flytter opgøret med dem væk fra samfundets sanktioner og over til forkyndelsen og den enkeltes samvittighed.

Formodentlig kan det samme læses ind i Peters brev,⁹ hvor han understreger, at den kristne (naturligvis) ikke kan rose sig af forfølgelse, hvis det sker, fordi vedkommende er en lovovertræder, men kun hvis man forfølges uden grund. De "lovovertrædelser", som henvises til, er givetvis de samme, som Paulus henviser til. Hvor myndighederne derimod går for vidt og (rets)forfølger kristne, der blot legitimt bekender og praktiserer deres tro, da lider man for troen. Men der ligger jo også heri det implicite, at myndighederne legitimt kan og skal retsforfølge

⁸ Se Johs.8,1-11

⁹ "Men ingen af jer må lide som morder eller tyv eller forbryder eller for at gå andres ret for nær; men hvis nogen lider som kristen, skal han ikke skamme sig, men gøre Gud ære med det navn." (1.Pet.4,15-16)

forbrydelser, men ikke legitimt kan (rets)-forfølge for religiøse spørgsmål.¹⁰

Man må derfor konkludere noget i retning af, at verden udenfor kirkens hellige rum skal styres af alment menneskelige normer fremfor partikulært kristne normer. Et fingerpeg i retning af, hvad sådanne almene normer kunne bestå i, kan måske findes i det faktum, at alle samfund har (nogenlunde ensartede) love imod tyveri, vold, drab og tilsvarende krænkelser, men derimod har meget forskellige love angående f.eks. seksualmoral, rusmidler og æresbegebrer. Det kunne indikere, Gud i skabelsen har nedlagt visse almene normer i mennesket, mens den åbenbarede lov eller de åbenbarede retningslinjer i Guds ord er reserveret Guds folk, i første omgang Israel og i anden omgang den kristne kirke. Det følger logisk heraf, at lovgivningen i verden, altså i den nuværende tidsalders sekulære samfund, primært skal rette sig mod det første og i hvert fald ikke direkte lade sig diktere af religiøse normer og dogmer omkring de sidstnævnte typer af spørgsmål, uanset om disse er kristne eller ikke-kristne.

3.

Ikke blot almindelig praksis og politisk teori, men også - og særligt! - Bibelen selv forudsætter, at der findes ting, som er forkerte, men som ikke er forbudte, og altså at den tidligere nævnte skillelinje mellem forbrydelse og synd eksisterer og bør eksistere. Der kan forekomme forkert, til og med forkastelig opførsel, som ikke bør retsforfølges, men alene mødes af moralsk fordømmelse.¹¹

Spørgsmålet er her, om man kan komme det endnu nærmere. Her befinder vi os i et spændingsfelt af forskellige ideologier og livssyn, hvor en fyldestgørende behandling går langt udover omfanget af en enkelt bog, endsige en enkelt artikel.

¹⁰ Det er her klart, at religiøse spørgsmål ikke blot angår liturgi- en til gudstjenesten eller retten til at samles til en sådan. Efter- som ens tro eller religion har indvirkning på de fleste eller alle områder af ens liv, må trosfrihed også indebære en meget ud- strakt livsstilsfrihed, både ved til- og fravalg af adfærd.

¹¹ For ikke at leve op til folks fordomme om kristnes optagethed af klassiske moralske synder, så kunne et andet eksempel være, at det naturligvis er forkasteligt aldrig at besøge sine gamle forældre på plejehjemmet, men at staten ikke af den grund skal udstikke bøder for det.

Idealet er naturligvis at trække grænsen mellem forbrydelse og synd netop dér, hvor Guds Ord trækker den, og retsforfølge de ting, Gud ønsker retsforfulgt, mens man overlader det til samvittighedens dom, som Gud overlader til samvittigheden. I praktisk politik er spørgsmålet oftest, om man som kristen skal tilnærme sig de klassiske, liberale frihedsprincipper, eller om man som kristen skal inddrage nytte, vel- færd eller følte fornemmelser for rigtigt og for- kert.

Det er her min påstand, at det, man i andre sammenhænge ville kalde liberale frihedsprin- cipper, finder støtte i Skriften, om ikke andet så indirekte.

Det grundlæggende liberale princip er, at man er fri til at gøre, hvad man vil, så længe man ikke krænker andres frihed. Naturligvis er der her tale om et politisk princip, og ikke et etisk princip, så at noget i denne sammenhæng er tilladt, er ikke her en sanktion af, at det er godt eller etisk rigtigt, men alene at andre ikke kan eller skal kunne hindre dette. Det følger logisk, at vold og tvang, men også svindel samt løfte- og kontraktbrud hindrer andres frihed og derfor ultimativt må strafsanktioneres, mens den enkelte valg i øvrigt er op til den enkelte - eller mere præcist: er en sag mellem Gud og ved- kommende.

Det princip er umiddelbart i tråd med de førnævnte eksempler, hvor primært krænkelser af liv og ejendom er i spil som underlagt myn- dighedernes tilsyn. Det, der udpeges som for- brydelser i Ny Testamente, og som derfor kalder på samfundets sanktion, falder meget tæt sam- men med det, som i klassisk liberal optik er forbudt, nemlig krænkelser af andre menne- skers liv og ejendom. Mens det, som (voksne) mennesker gør af deres egen fri vilje, vel nok i nogle tilfælde kan være både forkert og forkas- teligt, men hverken udfra et liberalt standpunkt eller i Ny Testamentes eksempler er eller bør være underlagt samfundets formelle sanktion. Det følger også, at hvis man skal behandle an- dre, som man selv ønsker at blive behandlet, så kan man ikke det ene øjeblik insistere på sin egen trosfrihed og i det næste øjeblik krænke andres. Man kan heller ikke insistere på beskyt- telsen af sin egen ejendom, eller på retten til at

udleve sin tro og sine værdier, samtidig med at man nægter andre samme ret. Det kristne næstekærlighedsbud må derfor logisk tildele andre samme friheder og rettigheder som en selv.^{12 13}

Man kan måske ikke helt undlade at trække nogle grænser, f.eks. overfor den, der udsætter andre for fare, enten dette formuleres som en mere principiel og teoretisk problemstilling, eller som noget konkret og dagligdags.¹⁴ Den væsentligste forskel på en klassisk liberal tilgang og de fleste andre tilgange er, om samfundet har en pligt til at beskytte den enkelte mod sig selv.

Hertil vil nogle kristne henvise til antitesen til Kains retoriske spørgsmål "skal jeg vogte min bror?"¹⁵ og hævde, at det netop er, hvad vi skal gøre. Andre vil henvise til f.eks. lignelsen, hvor rajgræsset eller ukrudtet får lov at gro indtil dommen,¹⁶ som et bevis for, at vi ikke (udover at forkynde evangeliet) kan eller skal gøre noget for at dæmme op for det onde - i betydningen det forkerte, umoralske og individuelt skadelige, idet kriminalitet, tvang og vold jo inddæmnes af det menneskestyre, som Gud har indsat.¹⁷

Exegetisk taler udsagn fra en kriminel som Kain, selv når det anvendes omvendt, næppe med samme vægt som mere klart forbilledlige tekster, men det springende punkt er her, hvad det omkringliggende samfund er forpligtet til. At den enkelte således har en pligt til at hjælpe et medmenneske i nød, à la den barmhjertige samaritaner eller forpligtet af næstekærlighed, behøver ikke betyde, at samfundet har en pligt

til at gøre det samme på den enkeltes vegne. At den enkelte har et ansvar for at forkynde evangeliet og advare andre mod konsekvenserne af deres handlinger, enten som forkynder eller i en relation ansigt til ansigt, betyder ikke nødvendigvis, at det er samfundets ansvar at gøre det samme. Det er mere end svært at finde eksempler i Skriften, som antyder et sådant ansvar lagt på samfundet som helhed eller samfundets institutioner.

Det ville være forkert at konkludere, at Gud dermed er ligeglad med folks elendighed. Påstanden herfra er alene, at den afbødende, advarende eller opdragende funktion af Gud er lagt hen til kirken og ikke til staten eller samfundet. Og af samme grund kan samfundet hhv. staten tillade ting, som kirken må tale imod, fordi der alene er tale om individuelle og moralske valg, som staten ikke skal blande sig i, men som kirken netop må tale ind i. Hermed ikke sagt, at der ikke vil kunne være gråzoner, hvor svarene ikke er sikre, og hvor selv de mest oprigtige og tænksomme kristne kan være uenige og nå forskellige konklusioner.¹⁸ Men det ændrer ikke på den grundlæggende konklusion og den fundamentale tese, nemlig at der er forskel på forbrydelse og synd, altså at der er ting, som samfundet skal (straf)sanktionere, og ting, hvor kirken er henvist til at appellere til samvittigheden.

¹² Intuitivt kan det være i tråd med næstekærlighedsbudet at bremse decideret selvdestruktiv adfærd, analogt til, at man selv ville ønske dette, hvis man på grund af konkrete omstændigheder ikke var ved sine fulde fem. Det vil dog være vanskeligt at udstrække det til helt almene, moralske valg uden at man selv i samme åndedrag vil være villig til at underlægge sig andres ufuldkomne, og måske fejlagtige formynderi.

¹³ Det kristne næstekærlighedsbud og Kants "kategoriske imperativ", som siger, at enhver norm skal kunne formuleres som en generel regel, er her sammenfaldende.

¹⁴ F.eks. er spørgsmålet, om man må køre bil i alkoholpåvirket tilstand (og hermed udsætte andre for fare), væsensforskelligt fra, om man må drikke sig fuld hjemme i privaten. Det første må samfundet godt blande sig i.

¹⁵ 1.Mos.4,9

¹⁶ Mat.13,24-30

¹⁷ Jvnf. Guds ord til Noa om, at mennesker skal stå til regnskab for andre mennesker for deres forbrydelser (her drab), se 1.Mos.9,5-6 og i tråd med Paulus' allerede nævnte undervisning i Rom.7

¹⁸ Hvis man skulle skitsere eksempler på sådanne, så kunne det f.eks. være spørgsmål om 1) myndighedsalder og eventuel umyndiggørelse, 2) tilladte rusmidler 3) faremomenter overfor andre eller 4) normer for offentlig orden og sædelighed. Hvad angår myndighedsalder så har man i ethvert samfund brug for at vide, hvem der kan regnes som voksne og ansvarlige individer, som man kan handle og lave aftaler med, men det er næppe muligt at udlede en objektiv og universel norm på det område, og enhver myndighedsalder vil derfor være en smule arbitrær. Hvad angår rusmidler og stimulanter, så vil de fleste tillade alkohol eller kaffe, mens de færreste tillade methamfetamin, men hvor grænsedragningen skal trækkes herimellem, er det næppe heller muligt at sige noget endegyldigt og objektivt om. I sidste ende vil det være en politisk beslutning, som udspringer af det konkrete samfund. Hvad angår faremomenter, så rummer alt fra hastighedsgrænser over el- og gasinstallationer i etageejendomme til besiddelse af håndvåben et niveau af faremomenter for andre, og den præcise grænsedragning og rammeloavgivning vil i praksis være op til det konkrete samfund og dets normer og værdier. Og hvad angår offentlig orden og sædelighed, så vil ethvert samfund have nogle normer for opførsel og påklædning i det offentlige rum. Der vil være forskel på at tillade nøgenhed på en badestrand og foran en skole inde i byen, ligesom man kan ønske at begrænse synligheden af f.eks. pornografi i det offentlige rum uden dog at ville kriminalisere det som sådan. Kristne vil som alle andre kunne være uenige på sådanne og konkrete områder.

Skriften indikerer med rimelig sikkerhed, at den bedste målestok for, hvad samfundet skal blande sig i, og hvad man derfor må henregne til forbrydelser, ikke er det moralske eller umoralske i det givne valg, ej heller det personligt skadelige eller uhensigtsmæssige, men derimod krænkelsen (og afledt faremomentet) overfor andre mennesker. I dét spørgsmål er Skriften sammenfaldende med det, man ville kalde klassisk liberalisme og i opposition til andre tilgange. Man kan selvfølgelig være uenig om detaljerne heri, men det ville være forkert uovervej-

at afskrive det som ubibelsk eller odiøst, hvis man som kristen vil lade samfundet tillade ting, som i et kristent perspektiv er forkerte. Det er vel en udfordring for traditionel kristen værdipolitik, der ofte har fokuseret på samfundsmoralen, men det er vanskeligt at se det problematiske eller ubibelske heri, når blot det er klart, at "tilladelsen" i denne sammenhæng ikke skal forstås som en fribillet til synd, men alene som et ønske om lovgivningsmæssig tilbageholdenhed.